

ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА**от 8 юли 2014 година****относно националната програма за реформи на Латвия за 2014 г. и за представяне на становище на Съвета относно програмата за стабилност на Латвия за 2014 г.**

(2014/C 247/12)

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 121, параграф 2 и член 148, параграф 4 от него,

като взе предвид Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета от 7 юли 1997 г. за засилване на надзора върху състоянието на бюджета и на надзора и координацията на икономическите политики⁽¹⁾, и по-специално член 5, параграф 2 от него,

като взе предвид препоръката на Европейската комисия,

като взе предвид резолюциите на Европейския парламент,

като взе предвид заключенията на Европейския съвет,

като взе предвид становището на Комитета по заетостта,

като взе предвид становището на Икономическия и финансов комитет,

като взе предвид становището на Комитета за социална закрила,

като взе предвид становището на Комитета по икономическа политика,

Като има предвид, че:

- (1) На 26 март 2010 г. Европейският съвет постигна съгласие по предложението на Комисията да се започне изпълнението на нова стратегия за работни места и растеж — стратегията „Европа 2020“ — въз основа на засилена координация на икономическата политика, която стратегия се съсредоточава върху ключовите области, в които е необходимо да се предприемат действия за повишаване на потенциала на Европа за устойчив растеж и конкурентоспособност.
- (2) На 13 юли 2010 г. Съветът прие въз основа на предложенията на Комисията препоръка относно общите насоки за икономическите политики на държавите членки и на Съюза (за периода 2010—2014 г.), а на 21 октомври 2010 г. — решение относно насоките за политиките за заетост на държавите членки⁽²⁾, като двата акта заедно представляват т. нар. „интегрирани насоки“. Държавите членки бяха приканени да се съобразят с интегрираните насоки при провеждането на националните си икономически политики и политики за заетост.
- (3) На 29 юни 2012 г. държавните и правителствените ръководители на държавите членки взеха решение относно Пакт за растеж и работни места, с който се осигурява съгласувана рамка за действие на национално равнище, на равнището на ЕС и на еврозоната, като се използват всички възможни лостове, инструменти и политики. Те взеха решение относно действията, които да бъдат предприети на равнището на държавите членки, като по-конкретно изразиха пълната си ангажираност с постигането на целите на стратегията „Европа 2020“ и с изпълнението на конкретните препоръки за отделните държави.
- (4) На 9 юли 2013 г. Съветът прие препоръка⁽³⁾ относно националната програма за реформи на Латвия за 2013 г. и даде становището си относно програмата за конвергенция на Латвия за периода 2012—2016 г.

⁽¹⁾ ОВ L 209, 2.8.1997 г., стр. 1.

⁽²⁾ Продължават да се прилагат и през 2014 г. съгласно Решение 2014/322/ЕС на Съвета от 6 май 2014 г. относно насоки за политиките за заетостта на държавите членки за 2014 година (ОВ L 165, 4.6.2014 г., стр. 49).

⁽³⁾ ОВ C 217, 30.7.2013 г., стр. 47.

- (5) На 13 ноември 2013 г. Комисията прие годишния обзор на растежа, с което постави началото на европейския семестър за координация на икономическите политики за 2014 г. Също на 13 ноември 2013 г. въз основа на Регламент (ЕС) № 1176/2011 на Европейския парламент и на Съвета⁽¹⁾ Комисията прие доклада за механизма за предупреждение, в който Латвия не бе посочена сред държавите членки, за които ще се извърши задълбочен преглед.
- (6) На 20 декември 2013 г. Европейският съвет утвърди приоритетите, насочени към осигуряване на финансова стабилност, бюджетна консолидация и действия за стимулиране на растежа. Той подчерта необходимостта от провеждане на диференцирана и благоприятстваща растежа бюджетна консолидация, възстановяване на нормалните условия за кредитиране в икономиката, насърчаване на растежа и конкурентоспособността, справяне с безработицата и социалните последици от кризата и модернизиране на публичната администрация.
- (7) На 29 април 2014 г. Латвия представи своята национална програма за реформи за 2014 г., а на 30 април 2014 г. — своята програма за стабилност за 2014 г. Двете програми бяха оценени едновременно, за да бъдат отчетени взаимовръзките между тях.
- (8) Целта на бюджетната стратегия, очертана в програмата за стабилност за 2014 г., е постепенно намаляване на номиналния дефицит и запазване на структурния баланс, който съответства на средносрочната цел, когато се взема предвид разрешеното отклонение от средносрочната цел, свързано с въздействието на реформата на пенсионната система. В рамките на програмата за стабилност средносрочната цел бе изменена от - 0,5 % до - 1,0 %, като новата цел отразява целите на Пакта за стабилност и растеж. Планираното развитие на номиналното салдо в програмата за стабилност предполага постепенно влошаване на (преизчисленото) структурно салдо, макар и все още в рамките на маржа, разрешен при прилагането на реформата на пенсионната система. Като се вземе предвид позволеното отклонение от средносрочната цел, планираният структурен дефицит е в съответствие с изискването на Пакта за стабилност и растеж до 2016 г. Независимо от това планираното увеличение на преизчисления структурен дефицит през 2017 г. води до отклонение от плана за корекции за постигане на средносрочната цел. Като цяло бюджетната стратегия, посочена в програмата за стабилност, е в съответствие с изискванията на Пакта за стабилност и растеж. Държавният дълг продължава да бъде доста под 60 % от БВП през целия програмен период, като до 2017 г. ще намалее на 31 % от БВП. Макроикономическият сценарий в основата на бюджетните прогнози в програмата за стабилност, който не беше официално подкрепен от нито една независима институция, е реалистичен. Икономическият растеж се очаква да остане около 4 % годишно за целия период на програмата, а прогнозираните увеличения на цените са умерени.
- (9) В бюджетния сценарий на програмата за стабилност се предвижда рязък спад в дела на държавните приходи и разходи в рамките на БВП, което е отражение на няколко мерки за намаляване на приходите на фона целенасочени мерки за ограничаване на разходите. Нарастващите искания за разходи в няколко области на политиката представляват риск за предвиденото в програмата за стабилност намаление на разходите. Прогнозата на службите на Комисията от пролетта на 2014 г. показва, че макар бюджетната политика през 2014 г. да е в съответствие с изискването на Пакта за стабилност и растеж, налице е риск от отклонение през 2015 г. Въз основа на своята оценка на програмата за стабилност и на прогнозата на Комисията, в съответствие с Регламент (ЕО) № 1466/97, Съветът е на мнение, че през 2014 г. отклонението на структурния дефицит от средносрочната цел отразява въздействието на реформата на пенсионната система, като в същото време от 2015 г. нататък съществува риск от отклонение от плана за корекции.
- (10) Латвия предприе стъпки за намаляване на данъчната тежест за лицата с нисък доход и за семействата с лица на тяхна издръжка, както и за укрепване на данъчното облагане върху собствеността и екологичните данъци, но размерът и замисълът на тези данъци не оказва влияние в достатъчна степен върху поведението на икономическите оператори, като все още са налице някои вредни за околната среда субсидии. Въпреки че органите постигнаха известен напредък в подобряването на спазването на данъчното законодателство и намаляването на дела на недеklarираната икономическа дейност, по-специално чрез подобряване на оценката на риска и по-строги санкции срещу измамно поведение, все още са налице трудности, свързани с борбата срещу данъчните измами и укриването на данъци. По-специално, въпреки че приходите от данъци върху потреблението представляват значителна част от общото данъчно облагане, налице е допълнителен потенциал за тяхното увеличение, ако се подобри спазването на данъчното законодателство.

(1) Регламент (ЕС) № 1176/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 16 ноември 2011 г. относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси (ОВ L 306, 23.11.2011 г., стр. 25).

- (11) Въпреки първоначалния амбициозен план за реформа на висшето образование Латвия не е постигнала напредък в създаването на международно одобрена система за акредитиране, плановете за въвеждане на нов модел за финансиране са предвидени индикативно за 2016 г., консолидирането на институциите за висше образование намаля, ограниченията, свързани с използването на чужди езици, останаха непроменени. Това се случва въпреки наличието на значителен потенциал за реформиране на системата на висшето образование, която е прекалено голяма по обем предвид намаляването на населението, разполага с твърде много различни учебни програми и е недостатъчно привлекателна а чуждестранни студенти и преподавателски персонал. Резултатите от първата независима оценка на научноизследователските институции показват, че 21 % от заетите в еквивалент на пълно работно време учени работят за онези 10 % от оценените институции, които могат се считат за изследователски центрове на високо международно равнище. Освен това през 2012 г. интензитетът на Латвия по отношение на научните изследвания и развойната дейност беше едва 0,66 % от БВП, което не позволява постигането на целта от стратегията „Европа 2020“, а именно отделяне на 1,5 % от БВП за научни изследвания и развойна дейност.
- (12) Латвия е постигнала напредък в борбата с безработицата, която намаля значително. Въпреки това младежката безработица е все още относително висока и е налице необходимост от мерки за информиране на нерегистрираните и неактивни на пазара на труда младежи. Въпреки че Латвия взе мерки за коригиране на несъответствията между предлаганите умения и търсенето на пазара на труда, както и на качеството на професионалното образование, все още трябва да се обърне внимание, по-специално на подобряването на качеството на чиракуването и на разработването на цялостно професионално ориентиране. Активните политики на участие на пазара на труда имат все още ограничен обхват и разчитат в прекалено голяма степен на обществени поръчки за строителство.
- (13) Бедността сред населението на трудова възраст продължава да бъде много висока в Латвия. Латвия предприе някои стъпки за реформа на социалното подпомагане и завърши мащабна оценка на системата за социална сигурност, като осигури стабилна основа за реформи, основаващи се на обективни данни. Тя значително увеличи различни обезщетения, свързани с деца, и повиши праговете на необлагаемите лични доходи за лицата на издръжка. При все това ефективността на социалната закрила с оглед на намаляването на бедността продължава да бъде незадоволителна, а разработването на ефективна социалноосигурителна система продължава да бъде предизвикателство. Като цяло голяма част от населението е застрашена от бедност или социално изключване и това се отнася в още по-голяма степен за децата. Семействата с деца, безработните, хората с увреждания и хората, живеещи в селски райони, са изложени на особено висок риск от бедност и социално изключване. В Латвия разходите за социална закрила като процент от БВП са най-ниските в Съюза. Достъпът до здравеопазване е възпрепятстван от високите разходи, включително преките плащания от страна на пациентите и преобладаващите неофициални плащания, в резултат на което нуждите на голяма част от населението от здравни грижи остават неудовлетворени. Има възможности за подобрене, за повишаване на ефикасността на системата, за осигуряване на рентабилно финансиране и насърчаване на превантивни дейности.
- (14) Латвия постигна известен напредък в отварянето на своя пазар на електроенергия за конкуренция и в началото на 2015 г. процесът ще обхване сектора на домакинствата. През юни 2013 г. Латвия се присъедини към сключването на регионалния скандинавско-балтийски северен общ пазар за електричество. Необходимо е допълнително укрепване на връзките с енергийния пазар на ЕС, тъй като в момента Латвия зависи от вноса, а трансграничната електрическа връзка с Естония е много често претоварена. Развитието на инфраструктурата е от съществено значение и Латвия е изправена през значителни предизвикателства за преодоляване на недостатъците на инфраструктурата. Беше постигнат известен напредък и в сектора на природния газ, тъй като Парламентът одобри изменения на Закона за енергетиката, в който е заложено постепенното отваряне на пазара на газ от април 2014 г.; пълното отваряне на пазара обаче беше отложено до 2017 г. Латвия представи балансирана комбинация от политически мерки, насочени към икономии на енергия за основните сектори на икономиката, и в близките години над 70 % от икономии на енергия ще бъдат генерирани в сградния сектор. Все пак ефективността в транспорта, сградите и отоплителните системи трябва още да се подобри.
- (15) Латвия предприе съществени действия за подобряване на капацитета в съдебната система, за намаляване на броя на висящите дела с натрупани закъснения и за съкращаване на продължителността на процедурите. Въпреки това многото забавяния на съдебни дела все още представляват заплаха за бизнеса и реформите, насочени към подобряването на ефикасността и качеството на съдебната система, трябва да бъдат завършени, включително във връзка с несъстоятелността, уреждането на спорове и арбитража. Латвия предложи амбициозни реформи в публичната администрация, но тяхното прилагане е бавно и не включва местните власти, а реформата на държавните предприятия се забави значително. Необходими са изменения на Закона за конкуренцията, за да се даде на Съвета по конкуренция по-голяма институционална и финансова независимост с цел да се намесва ефективно в борбата с действия на публични и частни органи, които ограничават конкуренцията.

- (16) В рамките на европейския семестър Комисията направи цялостен анализ на икономическата политика на Латвия. Тя извърши оценка на националната програма за реформи и програмата за стабилност. Комисията взе предвид не само тяхното значение за провеждането на устойчива фискална и социално-икономическа политика в Латвия, но и тяхното съответствие с правилата и насоките на ЕС предвид необходимостта от засилване на цялостното икономическо управление на Съюза чрез принос на равнището на ЕС към бъдещите решения на национално равнище. Препоръките ѝ в рамките на европейския семестър са отразени в препоръки 1—5 по-долу.
- (17) С оглед на тази оценка Съветът разгледа програмата за стабилност, като становището му⁽¹⁾ е отразено по-специално в препоръка 1 по-долу.
- (18) В контекста на европейския семестър Комисията извърши и анализ на икономическата политика на еврозоната като цяло. На тази основа Съветът издаде конкретни препоръки, отправени към държавите членки, чиято парична единица е еврото⁽²⁾. Като държава, чиято парична единица е еврото, Латвия следва също да гарантира цялостното и навременно изпълнение на тези препоръки,

ПРЕПОРЪЧВА на Латвия да предприеме следните действия през периода 2014—2015 г.:

1. Да запази стабилна бюджетна позиция през 2014 г. и да укрепи бюджетната стратегия от 2015 г., като се гарантира, че отклонението от средносрочната цел остава ограничено до въздействието на реформата на пенсионната система. Да продължи усилията за допълнително намаляване на данъчната тежест върху хората с ниски доходи в контекста на промяната към по-благоприятни за растежа данъци върху недвижимото имущество и за опазване на околната среда и чрез повишаване на степента на спазване на данъчното законодателство.
2. Да напредне по прилагането на реформата на висшето образование, по-специално чрез създаването на независима агенция за акредитиране и финансов модел, който възнагражда качеството. Да предостави професионална ориентация на всички образователни нива, да подобри качеството на професионалното образование и обучение, включително като подсили чиракуването, да напредне по отношение на пригодността за заетост на младите хора, включително чрез въвеждането на мерки за информиране за нерегистрирани младежи, които не участват в никаква форма на заетост, образование или обучение. Да предприеме стъпки за по-интегрирана и всеобхватна система за научни изследвания чрез съсредоточаване на финансирането върху научноизследователски институции, които са конкурентоспособни на международно равнище.
3. Да реформира социалното подпомагане и неговото финансиране, като освен това осигури по-добро покритие, подходящ размер на обезщетенията, укрепени мерки за активизиране и целенасочени социални услуги. Да разшири обхвата на политиките за активно участие на пазара на труда. Да подобри икономическата ефективност, качеството и достъпността на системата за здравеопазване.
4. Да ускори разработването на връзки за газ и електричество със съседните държави членки с цел разнообразяване на енергийните източници и насърчаване на конкурентоспособността чрез подобряване на интеграцията на балтийските енергийни пазари. Да продължи усилията си за по-нататъшно увеличаване на енергийната ефективност в транспорта, сградите и отоплителните системи.
5. Да довърши реформите в съдебната система, включително продължаващата реформа относно несъстоятелността, арбитража и медиацията, за да се гарантира правна среда, която е благоприятна за бизнеса и потребителите. Да напредне по реформите на публичната администрация, включително като изпълни реформата на управлението на държавните предприятия и подобри институционалната и финансовата независимост на Съвета по конкуренцията.

Съставено в Брюксел на 8 юли 2014 година.

За Съвета

Председател

P. C. PADOAN

⁽¹⁾ Съгласно член 5, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 1466/97.

⁽²⁾ Вж. страница 141 от настоящия брой на Официален вестник.